

WERNISAŻE

Potop, powódzie, podtopienia

Coraz częstsze anomalie pogodowe, powodujące kataklizmy na ogromną nieraz skalę, skłoniły naukowców współpracujących z Muzeum Portowym w Bremie do bliższego przyjrzenia się zjawisku powodzi. W wyniku półtorarocznych prac powstała wystawa posterowa „Przed nami potop”, prezentująca największe światowe i lokalne powódzie – od biblijnego Potopu po zatopienie Nowego Orleanu w 2004 roku, a także hipotezy naukowe na temat ich przyczyn. I o ile sposobów wyjaśnień przedhistorycznego potopu jest kilka, o tyle współczesnym powodziom przypisuje się jedną, główną przyczynę: zmiany klimatu, które mogą doprowadzić do kolejnego ataku żywiołu wodnego, porównywalnego z tym opisanym w Biblii.

Polska wersja bremeńskiej wystawy, zatytułowana „Potop, powódzie, podtopienia” otwarta została 30 czerwca w Spichlerzach na Ołowiance. Składa się na nią 18 posterów, ukazujących różne aspekty zagrożenia żywiołem wody. Zamierzeniem zespołu opracowującego wystawę w CMM (w składzie: Liliana Giełdon, Monika Jankiewicz-Brzostowska, Jadwiga Klim, Wojciech Ronowski, pod kierownictwem Wojciecha Jońskiego) było przedstawienie tematu na podstawie przykładów polskich. Mīt o Potopie ilustrowany jest m.in. przez słynne arrasy wawelskie, a klasyfikacji typów powodzi towarzyszy przypomnienie kataklizmów znanych z historii Polski i Gdańska (takich jak powódź z 1829 roku, po której pozostał ślad w postaci znaku wodnego na spichlerzu „Panna” czy też ostatnia kłęska powodziowa z 2001 roku). Uwzględnione także zostały sposoby zapobiegania powodziom i minimalizowania ich skutków. Natomiast na bazie niemieckiej wystawy przedstawiono mechanizm zmiany klimatu i prognozy jego skutków; zdjęcia zagrożonych roztopem Antarktydy i Grenlandii, a także symulację zalodzenia Bałtyku w następnych 100 latach i konsekwencji dla zamieszkujących go zwierząt. Posterom towarzyszy ekspozycja narzędzi służących do walki z wodnym żywiołem, takich jak siekiery, piły i łopaty lodowe, motopompy oraz nowoczesna maszyna do napełniania worków przeciwpowodziowych. Uzupełnieniem wystawy jest film „Wyszogród 66”, zrealizowany przez Krzysztofa Szmagiera.

Gośćmi wernisażu byli m.in. prof. dr Klaus Hübötter – założyciel i dyrektor Muzeum Portowego w Bremie, wiceprezydent Gdańska pan Maciej Lisicki oraz wynalazca prezentowanego na wystawie napełniacza worków przeciwpowodziowych, pan Lech Michalczewski. Wystawę będzie można oglądać do końca września.

Komisarz wystawy „Potop, powódzie i podtopienia” pan Wojciech Joński przedstawia gościom wernisażu jej założenia; z prawej dyrektor CMM dr Jerzy Litwin. Fot. Bernadeta Galus

WYSTAWY

Stefan Żeromski w Rozewiu

W latarni morskiej Rozewie, w sali na pierwszym poziomie, powstał kącik poświęcony Stefanowi Żeromskiemu. Składają się na niego kopie rękopisów pisarza, przedwojenne wydania jego książek oraz fotografie związane z jego pobytami na polskim wybrzeżu. Dodatkową atrakcją są odtwarzane na ekspozycji fragmenty tekstów Żeromskiego czytane przez Jerzego Kiszki. Materiały pochodzą ze zbiorów Biblioteki Narodowej w Warszawie i Biblioteki Gdańskiej PAN. Wystawa powstała staraniem Towarzystwa Przyjaciół CMM oraz CMM.

Talizman z podróży

29 lipca udostępniona została zwiedzającym Muzeum Rybołówstwa w Helu ekspozycja tkaniny artystycznej ze zbiorów CMM, zatytułowana „Talizman z podróży”. Wystawa prezentuje tkaniny wykonane przez artystki z Wybrzeża, absolwentki Państwowej Wyższej Szkoły Sztuk Plastycznych w Gdańsku, związane z Zakładem Tkaniny na Wydziale Malarstwa tej uczelni. Pracownią, a później Zakładem Tkaniny PWSSP kierowała przez wiele lat (1951-81) malarka Józefa Wnukowa (1912-2000), której artystyczna osobowość wywarła wpływ na to środowisko. Doprowadziła ona do wprowadzenia tradycyjnych technik tkackich do programu nauczania, początkowo obejmującego jedynie techniki druku i malowania na tkaninie. Na wystawie najliczniej reprezentowana jest twórczość Hanny Koralewicz, której prace na co dzień zobaczyć można także w gdańskich oddziałach CMM – m.in. jako tło dla wystawy „Łodzie ludów pozaeuropejskich”. Inspiracją dla eksponowanych tkanin były podróże do odległych geograficznie i kulturowo krain. Wystawę uzupełniają rzeźby autorstwa Teresy Klaman: ich formy alabastrowych muszli być może podsunęły pomysł na talizman z podróży nad Bałtyk... Wystawę, którą przygotowały panie: Liliana Giełdon i dr Monika Jankiewicz-Brzostowska z Działu Sztuki Marynistycznej, przy współpracy Moniki Golenko z Działu Edukacji, oglądać będzie można do 15 września.

PROJEKTY

Zapewnione środki na budowę OKM

Rozpoczęły się już przygotowania do realizacji projektu „Przebudowa i rozbudowa infrastruktury kulturalnej Centralnego Muzeum Morskiego w Gdańsku na potrzeby Ośrodka Kultury Morskiej”, na który CMM uzyskało dofinansowanie z funduszy Mechanizmu Finansowego EOG. Jednak ze względu na wzrost cen materiałów budowlanych i usług, przy jednoczesnej obniżce kursu euro (w tej walucie przyznane zostało dofinansowanie), realizacja zamierzenia stanęła pod znakiem zapytania – Muzeum nie byłoby w stanie pokryć różnicy między kosztami planowanymi w momencie składania wniosku a wynikającymi z aktualnych cen. Dyrekcja CMM zwróciła się w tej sprawie do Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, które w piśmie z dnia 9 lipca zapewniło nam wsparcie finansowe ze środków budżetowych w trakcie realizacji projektu w latach 2008–2011. Prace rozpoczną się więc zgodnie z planem, we wrześniu.

Vistuliada 28 lat później

Od 10 do 12 lipca przy nabrzeżu CMM na Wyspie Ołowiance cumowały jachty Żeglugi Wiślanej, którym towarzyszyła łódź wiosłowa, tzw. hamburka, należąca do Warszawskiego Towarzystwa Wioślarskiego. Przypłynął nią z biegiem Wisły do Gdańska znany podróżnik, dziennikarz i pisarz Wojciech Giełżyński, autor książki „Moja prywatna Vistuliada”, opowiadającej o podobnej wiślanej ekspedycji, którą odbył 28 lat temu. W trakcie uroczystego zakończenia tegorocznego rejsu, które miało miejsce 11 lipca w CMM, pisarz podzielił się swoimi spostrzeżeniami z żeglugi po Wiśle, porównując obie swoje eskapady. Zapowiedział też wydanie książki, która ma stanowić dokumentację rejsu, natomiast pan Łukasz Krajewski, prezes Żeglugi Wiślanej i główny organizator wspomnianego przedsięwzięcia, obiecał kolejne akcje propagujące turystykę rzeczną w Polsce.

WSPÓŁPRACA Z ZAGRANICĄ

Wizyta na Islandii

Zgodnie z sugestią Rady Państw Skandynawskich, aby rozszerzyć Grupę Monitorującą ds. Dziedzictwa Kulturowego Państw Nadbałtyckich o przedstawicieli Islandii, kolejna narada Grupy w dniach 25–27 czerwca odbyła się w Reykjavíku. Uczestniczyli w niej dyrektor CMM dr Jerzy Litwin oraz dr Robert Domżał, przewodniczący Grupy Roboczej ds. Ochrony Nadmorskiego Dziedzictwa Kulturowego. Głównym tematem narady był projekt raportu Grupy Monitorującej dla ministrów kultury państw nadbałtyckich, obejmujący jej dotychczasowe działania i plany na przyszłość. Raport ten będzie analizowany podczas październikowej konferencji ministrów w Rydze i wówczas też zapadnie decyzja o przyznaniu mandatu na dalszą działalność Grupy. Podczas obrad dr J. Litwin przedstawił też zaawansowanie projektu budowy Ośrodka Kultury Morskiej w Gdańsku, a dr R. Domżał zaprezentował dotychczasowe wyniki prac Grupy, której przewodniczy, główny nacisk kładąc na problem renowacji zabytkowych statków oraz braku stoczni specjalizujących się w remoncie historycznych jednostek.

Patrowiec ochrony wybrzeża „Odin”, biorący udział w słynnych „wojnach dorszowych”, jest obecnie statkiem-muzeum, oddziałem Muzeum Morskiego w Reykjavíku. Fot. Robert Domżał

Uczestnicy spotkania zwiedzili młode, lecz prężnie rozwijające się Muzeum Morskie w Reykjavíku, usytuowane w porcie, w dawnych halach przedsiębiorstwa przetwórstwa rybnego, z ekspozycjami ukazującymi ściśle powiązanie z morzem tego wyspiarskiego narodu.

W Londynie o archeologii podwodnej

Między 9 a 13 lipca w Londynie odbyło się kilka konferencji i spotkań poświęconych archeologii podwodnej i morskiemu dziedzictwu kulturowemu. Wzięła w nich udział pani Iwona Pomian, kierownik Działu Badań Podwodnych CMM. Na międzynarodowej konferencji archeologii podwodnej IKUWA 3 wygłosiła referat o morskiej turystyce wrakowej w Polsce, zatytułowany „Marine Wreck Tourism” – o zainteresowaniu problematyką archeologicznych badań podwodnych może zaświadczyć liczba referatów, wygłoszonych w trakcie tej konferencji: było ich aż 240, prezentowanych w 4 odrębnych sesjach (a zgłoszono ponad 500!). Wraz z prof. Wojciechem Kowalskim z MSZ reprezentowała również Polskę na konfe-

rencji roboczej UNESCO, dotyczącej ratyfikacji międzynarodowej konwencji o ochronie podwodnego dziedzictwa kulturowego. Ponadto wzięła udział w spotkaniu Europejskiego Konsylium Archeologicznego (EAC) – w grupie zajmującej się dziedzictwem podwodnym, której głównym celem jest działanie na rzecz ochrony podwodnego dziedzictwa kulturowego w Europie poprzez wzrost świadomości i zainteresowania poszczególnych społeczeństw.

Nowe oceanarium

Na zaproszenie dyrektora Muzeum Morza w Stralsundzie dr. Harald Benke, dyrektor CMM dr Jerzy Litwin uczestniczył 11 lipca w uroczystym otwarciu nowej głównej siedziby tego muzeum: Ozeaneum. Futurystyczny budynek oceanarium wpasowany został w zabudowę magazynów portowych tuż obok Starego Miasta. Mieści największą w Europie ekspozycję na temat Bałtyku oraz ogromne (2,6 mln litrów !) akwarium z morską wodą, z panoramiczną szybą o powierzchni 50 m², przez którą obserwować można okazy fauny. Przy realizacji Ozeaneum ściśle współpracowano z organizacją Greenpeace.

MUZYKA NA WODZIE

Muzyczny początek lata

Dwie pierwsze niedziele lata upłynęły w CMM pod znakiem muzyki, przy czym usatysfakcjonowani mogli się czuć zarówno miłośnicy muzyki klasycznej, jak i zwolennicy muzycznych poszukiwań na pograniczu gatunków. 29 czerwca w koncercie zatytułowanym „Torcik wiedeński” mezzosopranistka Joanna Dobrakowska i tenor Krystian Krzeszowiak, z towarzyszeniem Marcina Koziela (akompaniament i konferansjerka) wykonali najbardziej znane arie z operetek wiedeńskich. Tydzień później w projekcie audiowizualnym „Let Me Introduce You to the End” zaprezentował się zespół amerykańskiego gitarzysty, wokalisty, kompozytora i fotografa Ryana Socasha. Oba koncerty przygotowała agencja Marka Wysoczyńskiego we współpracy z Działem Marketingu i Promocji CMM.

NASI PRZYJACIELE

Model w darze

Od Towarzystwa Przyjaciół CMM otrzymaliśmy w darze nowy eksponat: model okrętu podwodnego ORP „Orzeł” (II), wchodzącego w skład polskiej floty wojennej w latach 1962–1983. Model w skali 1:50 ma odsłoniętą prawą burtę, dzięki czemu można obejrzeć wnętrze okrętu. Następca słynnego z podwodnej epopei przedwojennego „Orła” został zbudowany w ZSRR według projektu 613 (w terminologii NATO typ Whiskey), a jego bliźniakami były „Kondor”, „Sokół” i „Bielik”. Warto przypomnieć, że w 2005 roku dzięki wsparciu finansowemu TP CMM zakupiono model kolejnego, trzeciego okrętu o nazwie „Orzeł”, który prezentowany jest w Spichlerzach na Ołowiance.

Plany i wybory w roku 50-lecia

Towarzystwo Przyjaciół CMM przygotowuje się do obchodów jubileuszu swojego 50-lecia. Na 10 października ustalono wstępnie datę okolicznościowego spotkania z tej okazji. Trwają prace nad jubileuszowym wydawnictwem, w którym znajdą się wspomnienia założycieli Towarzystwa i osób z nim związanych na różnych etapach jego historii – z natury rzeczy powiązanej z historią naszego Muzeum. Już wydany został upamiętniający obchody kalendarz z wizerunkami latarni morskich, liczący... 16 kart (obejmuje bowiem miesiące od września 2008 do grudnia 2009 roku). 19 czerwca odbyło się Walne Zebranie Członków TP CMM, w trakcie którego okazało się, że obchodom przewodniczyć będą dotychczasowe władze. Prezesem Towarzystwa pozostał pan dr Fryderyk Tomala, nie zmienił się też skład Zarządu ani Komisji Rewizyjnej.